

RANDOLPH L. BRAHAM*

Magyar háborús bűnösök elleni perek Észak-Amerikában

Általánosan elfogadott tény, hogy a holokauszt magyarországi fejezete sok szempontból egyedülálló volt. Az ország zsidó lakossága a II. világháború első négy és fél évét viszonylag sértetlenül vészelte át. Miközben zsidó-ellenes intézkedések sorát vezették be ellenük és nagyjából 60 ezren életüket veszítették, a helyi zsidók meg voltak győződve arról, hogy mindaz, ami hittestvéreikkel a szomszédos országokban történt, Magyarországon nem fog megtörténni. Izraelita vallású magyarnak tartották magukat, és erősen hitték – utólag tudhatóan tévesen –, hogy a magyarok ügyéért 1848–49 óta hűségesen harcoló állampolgárokként és Magyarország modernizációjában élenjárókként továbbra is élvezni fogják a magyar konzervatív-arisztokrata kormány védelmét. A történelem iróniája, hogy Magyarország német megszállását, 1944. március 19-ét követően éppen ez a nagy és viszonylag ép, mintegy 800 ezres magyarországi zsidó közösség (beleszámítva azt a kb. 100 ezer kikeresztelkedett zsidót is, akikre a faji törvények vonatkoztak) volt az, melyet a náci uralta Európában a leggyorsabban és a legbarbárabb módon semmisítettek meg.

* Randolph L. Braham (1922–2018) történész, politológus, a New York City University professzora volt. Kutatómunkája központjában a magyarországi holokauszt története állt, munkássága meghatározó jelentőségű. Alapítója volt a Rosenthal Institute for Holocaust Studies-nak. Hatvannál több könyvet írt, illetve szerkesztett; legismertebb munkája, a témában alapműnek számító *The Politics of Genocide: The Holocaust in Hungary* (New York, 1981) magyarul *A népiértás politikája: a holokauszt Magyarországon*. Itt közölt tanulmányát 2015-ben írta a Frojmovics Kinga által az izraeli Yad Vashemben vezetett *Zsidók és zsidó élet Magyarországon a Holocaustot követően* kutatási projekt részeként.

Miközben a náciknak és helyi szövetségeseiknek majdnem öt évre volt szükségük gyilkos tervük végrehajtásához Lengyelországban, Magyarországon szintén helyi büntársaik segítségével kevesebb mint négy hónap elegendő volt ahhoz, hogy „zsidómentessé” tegyék az országot a főváros kivételével. Sikerük elsősorban az újonnan megalakított, Sztójay Döme vezette magyar kormány teljes támogatásának volt köszönhető. A Sztójay-kormány tagjait Horthy Miklós, Magyarország kormányzója nevezte ki. Ez a kormány volt az, mely az államhatalom szerveit – a rendőrséget, a csendőrséget, és a teljes közigazgatást – a „Végső Megoldás” végrehajtóinak szolgálatába állította. A zsidóellenes intézkedések végrehajtásában tízezrek vettek részt – helyi hivatalnokok, leventék, nyilasok, szülésznők és sokan mások –, akiket ideológiai vagy gazdasági okok motiváltak. Egyes források szerint nagyjából 200 ezerre tehető azoknak a magyaroknak a száma, akik közvetlenül vagy közvetve részt vettek a megsemmisítés különböző fázisaiban: a zsidók elkülönítésében, megjelölésében, vagyonuk kisajátításában, gettósításukban és deportálásukban. A „Végső Megoldás” végrehajtásának hatékonysága és barbársága nem csak az áldozatok sokkolta, de sok jó szándékú keresztényt is megdöbbentett.¹

A megsemmisítés különböző fázisaiban részt vevő magyarok döntő többsége elkerülte a büntetést. A szovjet hadsereg előretörésekor sok ezer elkövető szökött Nyugatra, számtalan más fasisztával együtt. Sokaknak sikerült végképp megszökniük, másokat az angolok vagy az amerikaiak fogták el Ausztria és Németország megszállási övezeteiben. Az elfogottak közül többeknek (számuk ismeretlen) sikerült elrejtetniük bűnös múltjukat, és így letelepedhettek a szabad világban, elsősorban Argentínában, Ausztráliában, Nagy-Britanniában, Kanadában és az Egyesült Államokban, ahol többségük háborítatlanul élte le életét, a hidegháború idején elkötelezett antikommunistaként definiálták magukat.

A legfontosabb magyar háborús bűnösök, azok, akik vezető szerepet tölthettek be a nácibarát kormányokban és politikai pártokban, és aktívan részt vettek a zsidóellenes intézkedések

¹ A “Végső Megoldás” magyarországi végrehajtásáról ld. Braham, Randolph L.: *The Politics of Genocide: The Holocaust in Hungary*. Boulder, CO: Social Science Monographs, 1994. 2. k.

megtervezésében és végrehajtásában, nem tudták elrejtteni múltjukat. Többeket, köztük Baky Lászlót, Endre Lászlót és Szálasi Ferencet az amerikaiak fogták el Ausztria és Németország megszállási övezeteiben, néhány száz más, háborús bűnökkel meggyanúsítottal együtt, és visszaküldték őket Magyarországra. Többségük népbírószági perekben felelt tetteiért a háborút követő néhány évben.² A szomszédos államokban, Romániában, Csehszlovákiában és Jugoszláviában is voltak olyan háborús bűnösök elleni perek, akik a háború idején Magyarországon működtek.³ A vádlottak nagy részének ügyét, főleg a Romániában bíróság elé állítottakét, a bíróságok távollétükben (*in absentia*) tárgyalták, a ténylegesen elítéltek közül pedig sokan néhány év múlva szabadultak, mondván, hogy a kommunista rezsim „átnevelte és rehabilitálta” őket.

A holokauszt idején Magyarországon működő vezető náci hivatalnokok (a Külügyminisztérium és a Birodalmi Biztonsági Főhivatal [*Reichssicherheitshauptamt*] munkatársai) közül szintén sokakat elfogtak és bíróság elé állítottak a Német Szövetségi Köztársaságban, illetve a különböző szövetséges megszállási övezetekben. Néhány vezető náci, többek között *SS-Brigadeführer* Edmund Veessenmayer, Hitler teljhatalmú magyarországi megbízottja; *SS-Obergruppenführer* Otto Winkelmann, a Magyarországon állomásozó SS és rendőri csapatok főparancsnoka; valamint *SS-Standartenführer* Kurt Becher, Heinrich Himmler „gazdasági” megbízottja amerikai engedéllyel a legfontosabb magyar háborús bűnös perekben tanúkként szerepeltek. A magyarországi zsidók megsemmisítésével kapcsolatos perek voltak továbbá Ausztriában, Csehszlovákiában, az NSZK-ban, Izraelben, Lengyelországban és a Szovjetunióban. E perekben sokszor a

² A magyarországi háborús bűnösök elleni perekről l. Braham, 1994. 1317–1323. A magyarországi holokauszttal foglalkozó különböző nemzeti és nemzetközi perekről ld. Braham, Randolph L. (ed.): *The Bibliography of the Holocaust in Hungary*. Boulder, CO: Social Science Monographs, 2011.. 728–799.

³ Magyarország a náci Németország segítségével 1938 és 1941 között ezen országoktól területeket szerzett. A háborús bűnösök elleni perek ezekben az országokban többnyire azok ellen zajlottak, akik a visszacsatolt területeken élő zsidó közösségek megsemmisítésében működtek közre. Braham, 1994. 1323–1325.

Magyarországon működő *Eichmann-Sonderkommando* tagjai álltak bíróság elé.⁴

A Magyarországon és máshol elítéltek csak kis töredékét jelentik azoknak, akik különböző mértékben ugyan, de részt vettek a magyarországi zsidókérdés „megoldásában”. A sok ezer „kisebb” háborús bűnös, azok, akik viszonylagos ismeretlenségben vettek részt a zsidók begyűjtésében, vagyonuk kisajátításában, gettóba zárásukban és deportálásukban, vagy örök voltak a gettókban és a bevagonírozási centrumokban, többnyire elmenekültek az igazságszolgáltatás elől. Sokuk a szabad világba, elsősorban az Egyesült Államokba és Kanadába szökött annak ellenére, hogy ezen szövetséges országok a háború idején ünnepélyes ígéretet tettek arra, hogy a háborús bűnökkel gyanúsítottakat letartóztatják és megbüntetik.

Miközben a szövetségesek következetesen elutasították minden mentőakcióban való aktív részvételt a háború idején, 1942. december 17-én nyilatkozatot tettek közzé, melyben nemcsak a „hidegvérű megsemmisítés bestiális politikáját” ítélték el, hanem megerősítették „ünnepélyes döntésüket, mely szerint biztosítani fogják, hogy az ilyen bűncselekményekért felelős személyek ne kerülhessék el a megtorlást, és ennek érdekében minden szükséges lépést meg fognak tenni”.⁵

A háború után, a két érdekszférára szétesett világban és a hidegháború küszöbén, a szövetségesek háborús elkötelezettségét új, nemzeti prioritások váltották fel: különösen a szovjet terjeszkedés megállításának ügye. Változó nemzeti prioritásaik részeként a nyugati szövetségesek egyre inkább világméretű katonai és geopolitikai érdekeik védelmével foglalkoztak, nem pedig a holokauszthoz kapcsolódó igazságügyi kérdésekkel. A prágai puccs és a berlini szovjet blokád után 1948-ban intenzívebbé váló hidegháború idején a nyugati szövetségesek egyre inkább a szovjet ügynökök és kommunisták üldözésével foglalkoztak, a nácik és a velük kollaboráló háborús és emberiség elleni bűncselekményeket elkövetők elfogását és megbüntetését pedig hanyagolták. A II. világháború lezárása és a hidegháborúra való koncentrálás jegyében

⁴ Braham, 1994. 1325–1329.

⁵ “German Policy of Extermination of the Jewish Race.” The Department of State Bulletin 7, 182 (December 19, 1942) 1009. [Washington, DC]

Nagy-Britannia és a brit Nemzetközösség, beleértve Kanadát is, megegyeztek abban, hogy 1948. augusztus 31-ig lezárják a náci háborús bűnösök elleni büntetőeljárásokat.⁶

A hidegháború kommunistaellenes légkörében számos zsidóellenes bűncselekményben résztvevő náci és náci kollaboráns menekült meg a büntetőeljárástól Kanadában, az Egyesült Államokban és a szabad világ más országaiban a bolsevizmus elszánt ellenségeiként mutatva be önmagukat. Voltak közülük, akik Kanadában és az Egyesült Államokban telepedtek le, ahová legálisan vagy illegálisan jutottak be Németország és Ausztria amerikai, brit és francia megszállási övezeteinek hontalan táboraiból. Mások az 1948-as amerikai hontalan törvény rendelkezései alapján telepedhettek le az országban.

A hidegháború enyhülésével Kanada és az Egyesült Államok egyaránt érzékenyebb lett a holokauszttal kapcsolatos ügyekre. Egyre inkább szembenéztek azzal a váddal, mely szerint több ezer olyan embernek nyújtottak menedéket, akik aktívan részt vettek a Végöss Megoldás végrehajtásában. A névtelenség maszkja mögé bújó, illetve az ultrakonzervatív körök támogatását élvező háborús bűnökkel gyanúsítottak leleplezésében sok náciellenes csoport, és a holokauszt-túlélők legkülönbözőbb szervezetei vettek részt.

Az Egyesült Államok

Elsőként az Egyesült Államok lépett, főleg egy New York-i demokrata kongresszusi képviselő, Elizabeth Holtzman jogalkotási kezdeményezésének köszönhetően. 1979-ben a kongresszus az Egyesült Államok Igazságügyi Minisztériumának Bünygyi Osztálya keretében létrehozta az ún. Különleges Vizsgálatok Hivatalát (Office of Special Investigations, OSI).⁷ Az OSI hatáskörét a 851-79. sz. főügyészi rendelet határozta meg: a náci Németország és

⁶A döntést egy brit kormánybizottság hozta, melynek az akkori miniszterelnök, Clement Attlee is tagja volt. A döntést a Duchenes Bizottság 1985-ös kanadai vizsgálatai során tárták fel (l. alább). L. még *The Jewish Week*, New York, October 25, 1985.

⁷Az OSI történetéről és eredményeiről bővebben l. Ryan, Allan A. Jr.: *Quiet Neighbors: Prosecuting Nazi War Criminals in America*. New York: Harcourt, Brace, Jovanovich, 1984. 398.

szövetségesei által 1933 és 1945 között elkövetett faji, vallási és politikai alapú üldöztetésben részt vevő személyek elleni nyomozás és peres eljárások lefolytatása. Az OSI első vezetője Walter Rockler volt, ő alapozta meg az intézmény működését.⁸

Az OSI megbízatását George W. Bush elnök 2004. december 17-én meghosszabbította az akkor aláírt ún. Hírszerzési Reform és Terrorizmusmegelőzési Törvény keretében. A törvény V/E-5501–5506 paragrafusai az OSI-t hatalmazták fel arra, hogy „kinyomozza, kivizsgálja és jogi lépéseket tegyen annak érdekében, hogy megfosszák amerikai állampolgárságuktól azokat az amerikaiakat, akik bármilyen külföldi jog színe alatt megparancsolták, ösztönözték, segítették, vagy más módon részt vettek a népirtásban, illetve emberek kínzásában, és bírósági végzés nélküli kivégzésében, függetlenül attól, hogy mikor és hol követték el tetteiket”. A törvény tehát kiterjesztette az OSI mandátumát az emberi jogok elleni jogsértők denaturalizációjára (természetes jogaiktól való megfosztásra) is, függetlenül attól, hogy az Egyesült Államokon kívül az illetők mikor és hol követték el tetteiket. 2005-ben az OSI az emberi jogok megsértésének rendszeres felderítésébe kezdett, és létrehozott egy az egész világra kiterjedő adatbázist.

2010 márciusában az OSI egyesült az Igazságügyi Minisztérium Belföldi Biztonsági Osztályával (Domestic Security Section, DSS), és így létrejött az Emberi Jogok és Különleges Büntetőeljárások Osztálya (Human Rights and Special Prosecutions Section, HRSP).⁹

Az OSI beolvasztása előtti években a szervezet viszonylag sok ügyben indított sikeresen büntetőeljárást. 2005 augusztusáig nagyjából 100 személyt fosztottak meg állampolgárságuktól, akiket többnyire ki is utasítottak Amerikából. Közöttük volt két magyar is, Szendi József és Koréh Ferenc. Az OSI 14 további, háborús bűnökkel

⁸ Rockler 1979 és 1980 között állt az OSI élén. Őt Allan A. Ryan, Jr. (1980–1983), majd Neil Sher követte (1983–1994). Az utolsó igazgató Eli Rosenbaum volt, ő 2010-ig állt az OSI élén, mely abban az évben egyesült a Belbiztonsági Szekcióval, új egységet alkotva az Igazságügyi Minisztérium Büntügyi Osztályában. Az új egység neve Emberjogi és Különleges Ügyészeti Osztály lett. Ld. a 9. lábjegyzetet is.

⁹ Az Emberjogi és Különleges Ügyészeti Osztályának vezetője Teresa McHenry, a Belföldi Biztonsági Osztály korábbi vezetője volt. Az OSI addigi vezetője, Eli Rosenbaum pedig a minisztérium ún. Human Rights Enforcement, Strategy, and Policy részlegének az igazgatója lett.

gyanúsított magyar ellen folytatott teljes kivizsgálást, néhány további illető kivizsgálását pedig megkezdte. Utóbbiak között voltak olyanok, akik a vizsgálat befejezése előtt meghaltak, mások ellen ejtették az ügyet.¹⁰

Szendi József ügye. Az egykori csendőr, Szendi ellen az volt a vád, hogy 1941 nyarán mintegy 18 ezer ún. „idegen” zsidó összegyűjtésében és Kamenyec Podolszkij környékére való deportálásában vett részt, ahol többségüket megölték. Szendit azzal is vádolták, hogy Magyarország 1944. március 19-i német megszállását követő zsidóellenes intézkedéseknek is aktív részese volt. Amerikában 1958-tól kezdve Szendi teljesen zavartalanul élt és dolgozott házfelügyelőként a Tennessee állambeli Cookeville-ben. Az 1970-es években ment nyugdíjba. Lelepleződését politikai elővigyázatlanysága és személyes hiúsága okozta. 1990-ben, nem sokkal a kommunizmus 1989-es magyarországi bukása után Szendi megjelentette a könyvét Magyarországon, és abban részben feltárta a múltját.¹¹ Az OSI 1992. szeptember 9-én kezdeményezte Szendi denaturalizálását, melynek eredményeként a cookeville-i bíróság 1993. június 18-án megfosztotta állampolgárságától. Egy számára valamivel kedvezőbb megegyezés alapján az akkor 78 éves Szendi

¹⁰ A vizsgálat közben elhunytak közül az egyik legérdekesebb eset Serényi Miklós grófé volt. Évekkel az OSI létrehozása előtt kivizsgálta őt az amerikai Bevándorlási és Naturalizációs Szolgálat (Immigration and Naturalization Service, INS), mivel egy túlélő felismerte és feljelentette az ún. Kilmer-táborban. [A New Jersey-ben működő egykori katonai laktanyában, Camp Kilmerben harmincezer 56-os menekültet telepítettek le átmenetileg az amerikai hatóságok az 50-es évek második felében - *a ford. megj.*] A Serényi ügyében eljáró védőügyvéd, Francis Lyons a gróf uszító beszédeire és írásaira koncentrált. A Bevándorlási és Naturalizációs Szolgálat Délkeleti Regionális részlege 1958 júliusában lezárta Serényi ügyét, melyet számos bevándorlószervezet üdvözölt. Serényi 1970-ben meghalt. Az ügy további részleteit ld.: Ryan, 1984. 191–210. Ryan könyvében Serényi a “Count Josep Magyar” álnéven szerepel.

Egy másik ügy, melyet az Igazságügyi Minisztérium végül nem vizsgált ki, Eszterhas (Esterházy) István ügye volt. Az antiszemita író-újságíró a háború idején a magyarországi Miniszterelnöki Hivatal sajtóosztályán dolgozott. Az OSI képviselői kihallgatták őt clevelandi otthonában, de végül bizonyítékok hiányában nem kezdtek eljárást ellene.

¹¹ Szendi *Csendőrsors: Hernádnémetitől Floridáig* c. könyve 1991-ben jelent meg a Magyar Demokrata Fórum miskolci csoportjának kiadásában.

„önként” elhagyta az Egyesült Államokat a döntést követő pár napon belül. Magyarországra költözött, ahol – feltehetően haláláig – továbbra is megkapta amerikai nyugdíját.¹² Szendi nyilvánvalóan kijátszotta a megérdemelt igazságszolgáltatást.¹³

Koréh Ferenc ügye. A második világháború idején Koréh az erdélyi Sepsziszentgyörgyön megjelenő, kifejezetten antiszemita *Székely Nép* c. napilap felelős szerkesztője volt. Más zsidó- és szövetséges-ellenes újságoknak is dolgozott, valamint a Magyar Távirati Iroda tudósítója is volt. Ezen sajtótermékekben sok zsidók ellen uszító cikk jelent meg, ugyanazt állítva, amelyet a náci propaganda is, azaz hogy a zsidókat terheli a felelősség a II. világháború kitöréséért, és Magyarország minden társadalmi és gazdasági gondjáról a zsidók tehetnek.

Koréh az 1950-es évek közepén telepedett le az Egyesült Államokban, ahol a Szabad Európa Rádió munkatársa lett. Az OSI 1981-ben kezdte Koréh háborús tevékenységét vizsgálni. Két képviselőjük, Robert J. Boylan védőügyvéd és a történész Peter Black 1981 februárjában felkértek, hogy legyen szakértő tanú. Kérésükre átfogó jelentést készítettem azokról a zsidó- és Amerika-ellenes újságcikkekről, melyek Koréh napilapjában jelentek meg a II. világháború idején, továbbá azokról az írásairól, melyeket egy képes újságban, a *Világglapban* publikált. Annak ellenére, hogy Boylan a jelentésemet „kivételesen alaposnak és világosnak” találta, számomra akkor ismeretlen okból Koréh ügyét hirtelen lezárták. Háborús tevékenysége ellenére Koréh tovább dolgozott a Szabad Európa Rádiónak, ahol a hidegháború egyik ünnepelt nyugati bajnoka volt.

A kommunizmus 1989-es bukását követően az OSI újra megnyitotta Koréh ügyét. 1989 júniusában az OSI és az amerikai

¹²A Szendi elleni ügyben dolgoztam az OSI-nak. 1993. július 8-án Edward A. Stutman, az OSI egyik vezető ügyvédje, aki Szendi ügyével foglalkozott, egy rendkívül szívélyes levelet írt nekem, melyben többek között a következő állt: „A legmagasabb elismerést szeretném kifejezni Önnek azért a segítségért, melyet irodánkban nyújtott az egykori magyar csendőr, Joszef (sic!) Szendi denaturalizációjának ügyében. Tudományos munkái és személyes tanácsai biztos alapokat adtak az ügy előkészítésének fázisában a magyarországi háborús események megértéséhez.”

¹³A Szendi-ügy iratait az Amerikai Nemzeti Levéltár (National Record Center, Suitland, MD) őrzi hét dobozban.

ügyészség newarki irodája egy 10 pontból álló panaszt nyújtott be ellene, melyben a következő állt: “Koréh második világháború alatti tevékenysége, beleértve felelős szerkesztői állását a *Székely Nép*-nél és a szövetséges-ellenes hetiújságnál, a *Világlap*-nál, valamint tudósítói állása a magyar kormány Propaganda Minisztériumának sajtóosztályán, valamint az a tény, hogy Koréht Magyarországon 1946-ban háborús bűnősként elítélték, jogosulatlaná tette Koréht arra az 1950-ben kapott vízumra, mellyel az USA-ba érkezett”. Az irat azt is leszögezte, hogy 1956-ban törvénytelenül, család eszközeivel kapott állampolgárságot.¹⁴

Az OSI újra felvette velem a kapcsolatot, ezúttal új védőügyvédek, többek között Susan Masling, Susan L. Siegal, Bruce J. Einhorn és Edward A. Stutman fordultak hozzám. Kérésükre ezúttal eskü alatti írásbeli nyilatkozatot tettem 1992. május 25-én, az Egyesült Államok vs. Koréh ügyben. A nyilatkozat a három nappal később az OSI által benyújtott kereset része lett. Ezúttal további összefoglalókat is készítettem a *Magyar Erő*, egy szövetségesellenes, katonai témákkal foglalkozó képes újság számaiból, melyekben Koréh nácibarát és Amerika ellenes írásokat jelentetett meg.

Egy hosszú jogi procedúra végén a newarki (New Jersey) kerületi szövetségi bíróság bírónője, Maryanne Trump Barry 1994. június 28-án kihirdette az amerikai kormány ítéletét. A bíró többek között úgy találta, hogy Koréh a *Székely Nép* felelős szerkesztőjeként „előmozdította az üldözést és részt vett benne”, valamint „tagja és résztvevője volt egy az Egyesült Államokkal szemben ellenséges mozgalomnak”. Az állampolgárságát visszavonó határozatot 1995. július 14-én megerősítette a philadelphiai fellebbviteli bíróság is. A 27 oldalas fellebbviteli bírósági határozat Koréh szerkesztősége idején a *Székely Nép*ben megjelent cikkek kivonatát is tartalmazta, melyekben a zsidók „fajunk ellenségeiként”, „idegenekként” voltak ábrázolva, akiknek „könyörtelen tervük van a magyarok kiirtására”. A határozat azt is kiemelte, hogy az újság „gyakran a már létező zsidóellenes törvénykezés és akciók szigorítását követelte”. A fellebbviteli bíróság főbírája, Dolores K. Sloviter szerint Koréh olyan cikkek közlésében működött közre, melyek „az észak-erdélyi antiszemitizmus légkörének megteremtésével elősegítették a magyar zsidók üldöztetését, mivel a helyi magyar közvéleményt az 1940-es

¹⁴http://www.justice.gov/opa/pr/Pre_96/July95/393.txt.html

évek elején arra bátorították és ösztönözték, hogy támogassa a magyar kormány gyűlöletes antiszemita politikáját”.¹⁵

1996. április 19-én az amerikai Igazságügyi Minisztérium az akkor 86 éves Koréh kiutasítását kezdeményezte. Ő azonban előrehaladott korára és rossz egészségi állapotára hivatkozva a családjával együtt Englewoodban (New Jersey) akart maradni,¹⁶ ahol végül 1997. április 1-én meghalt.¹⁷

Pásztor László ügye. Nyugodtan állíthatjuk, hogy az amerikai Igazságügy Minisztérium pontosan tisztában volt azzal, hogy még számos nácibarát magyar él az Egyesült Államokban. Sokan közülük aktívan együttműködtek a Harmadik Birodalommal és/vagy fontos szerepük volt a háborúban.¹⁸ Ilyen volt például Pásztor László, a magyarországi Nyilaskeresztes Párt egyik vezető tagja a II. világháború idején. Az 1944. október 15-i nyilas puccsot követően Pásztor a berlini Magyar Követség titkárhelyettese lett. 1944. december 5-én a magyar ideiglenes kormány által létesített biztonsági rendőrség letartóztatta. Budapesti népbíróági perében (15.061./1 sz. per) 1946. március 14-én öt év szabadságvesztésre ítélték, és 10 évre eltiltották a közügyek gyakorlásától. Fellebbezett, és ügyét 1948-ban újratárgyalták. Ekkor csupán abban találták bűnösnek, hogy önként lépett be a Nyilaskeresztes Pártba, melynek aktív tagja volt. 1949.

¹⁵ Uo.

¹⁶ A Koréh ügy iratait az Amerikai Nemzeti Levéltár (National Record Center, Suitland, MD) őrzi 34 dobozban.

¹⁷ Örömmel töltött el, hogy munkámat Ms. Siegal, az OSI vezető védőügyvédje elismerte. 1994. július 18-án kelt levelében a következőket írta: „Az Egyesült Államok kormánya rendkívül hálás, hogy munkájával hozzájárult ahhoz, hogy Koréh Ferencet sikeresen megfoszthassuk állampolgárságától. Amint azt a kerületi bíróság 1994. június 28-i, korábban Önnek továbbított véleményéből láthatta, a bíróság nagymértékben támaszkodott szakértői véleményére, és felhasználta megállapítását, mely szerint Koréh segédkezett az üldözésben, és részt vett egy az Egyesült Államokkal ellenséges mozgalomban. Amint azt megfogalmazta, azok az erőszakosan antiszemita és Amerika-ellenes cikkek, melyek a Koréh szerkesztette *Székelly Népb*ben megjelentek, a magyar néppel egyrészt elfogadtatták Magyarország háborús szerepét, másrészt a helyi zsidó közösség üldözését és elpusztítását. Kérjük, fogadja legmélyebb elismerésünket azért, hogy ebben a fontos győzelemben ilyen nagymértékben kivette a részét.”

¹⁸ A szabad világban élő magyar nácikról és szélsőjobboldalokról I. Brahm, 2011. 803–804.

február 22-én börtönbüntetését két évre csökkentették, a közügyek gyakorlásától pedig 5 évre tiltották el. Mivel azonban már több mint két évet fogságban töltött, szabadon engedték.

Az 1950-es években vándorolt ki az Egyesült Államokba, ahol a republikánus párt etnikai csoportokat tömörítő szervezetének vezetőségi tagja lett. A szervezet az 1968-as elnökválasztáson a Nixon-Agnew párost támogatta. Később az ún. Republican Heritage Groups Council (RHGC) aktivistája lett. E szervezet tagjaként, valamint az újonnan alapított szélsőjobboldali National Federation of American Hungarians (*Az Amerikai Magyarok Országos Szövetsége* – AMOSz) vezetőjeként Pásztornak fontos szerepe volt az 1988-as elnökválasztáskor a Bush-Quayle kampány kezdeti szakaszában. Pásztort és az RHGC más szélsőségeit Larry Cohler, a *Washington Jewish Week* egy tényfeltáró újságírója buktatta le.¹⁹ A leleplezés akkora felháborodást szült, hogy a republikánus párt vezetésének lépnie kellett. James Baker, a Bush-Quayle kampány kampányfőnöke nyilatkozatot adott ki, melyben többek között hangsúlyozta: „Kampányunkban nincs helye az antiszemitizmusnak, a fajvédelemnek, az elvakultságnak, s olyan embereknek, akik ilyesmit képviselnek.” Pásztornak és néhány társának pedig távoznia kellett az RHGC-ből.²⁰

Gyapay László ügye. Egy másik ügy, amelyik elkerülte az OSI figyelmét, Gyapay Lászlónak, Nagyvárad egykori polgármesterének ügye volt. Magyarország 1944. március 19-i német megszállását követően Gyapay vezetése és irányítása alatt gyűjtötték össze és zárták gettóba a helyi zsidó lakosságot. A nagyváradai gettó Magyarország legnagyobb vidéki gettója volt. 1946-ban a kolozsvári népbíróság *in absentia* életfogytiglani börtönre ítélte Gyapayt, aki annak a számos vádlottnak az egyike volt, aki elszökött az ítélet elől. Családjával együtt menekült el Nagyváradról nem sokkal azelőtt, hogy a román és szovjet csapatok felszabadították a várost 1944

¹⁹ L. Cohler, Larry: Bush Campaign Committee Contains Figures Linked to Anti-Semitism and Fascist Backgrounds. *Washington Jewish Week*, September 8, 1988.

²⁰ A Pásztor ügy részleteiről l. Braham, Randolph L.: Boring From Within: The Case of László Pásztor. *Midstream*, New York, 35 (June/July 1989) 5. 25–28. A cikk magyar változatát l. Pásztor László esete: A magyar emigráció és a szélsőjobb Amerikában. *Élet és Irodalom*, Budapest, 2002. november 25.

októberében. Miután néhány évet egy Németország amerikai megszállási övezetében levő hontalan táborban töltött, sikerült Amerikába mennie. Egy montanai kisvárosban telepedett le, ahol haláláig zavartalanul élt. Nyilvánvaló, hogy sem a németországi biztonsági szolgálat, sem az amerikai Bevándorlási Hivatal tisztviselői nem tudtak a volt polgármester szerepéről a Végső Megoldásban.²¹

Kanada

A Kanadában élő háborús bűnösök ügye 1985. január 23-án került előtérbe, ekkor ugyanis Robert Kaplan volt államügyész-helyettes, a Liberális Párt tagja beszélt róla a Parlamentben.²² Brian Mulroney miniszterelnök február 7-én bejelentette, hogy egy független vizsgálóbizottságot hoz létre Jules Duchenes, a Québeci Fellebbviteli Bíróság elnöke vezetésével, „melynek feladata lesz kivizsgálni, hogy valóban sok náci háborús bűnös érkezett-e Kanadába illegális úton vagy csalárd eszközökkel.” A Duchenes Bizottság által 1987. március 12-én a Parlament elé terjesztett jelentés szerint 882 esetből 644-ben az ügyet elegendő bizonyíték hiányában lezárták. A jelentés ugyanakkor 238 esetben kérte további vizsgálatok lefolytatását, jelezve azt, hogy közülük csak 20 esetben van a háborús bűncselekménynek meggyőző (*prima facie*) bizonyítéka, mely indokolhatja a sürgős jogi eljárást. Annak érdekében, hogy a háborús bűnök elkövetésével gyanúsítottakat bíróság elé állíthassák, a Bizottság azt is javasolta, hogy módosítsák a Büntető Törvénykönyvet, és így lehetővé tegyék a büntetőeljárás lefolytatását Kanadában. A Duchenes Bizottság ajánlásaival összhangban az

²¹ Gyapay háborús tevékenységéről és peréről I. Braham, Randolph L.: *Genocide and Retribution: The Holocaust in Hungarian-Ruled Northern Transylvania*. Boston: Kluwer/Nijhoff Publishing, 1983. 79–101. és *passim*. L. még: Gapay, Les: Blood Ties. Seeking My Family's Roots, I Discovered a Fascist Nightmare. *The Washington Post*, January 12, 1992.

²²Ezt megelőzően 1982-ben Kanada kiadta a Német Szövetségi Köztársaságnak Albert Helmut Rauca SS-tisztet, akit közel 12 000 litván zsidó meggyilkolásával vádoltak. 1985 januárjában pedig egy riport jelent meg a *New York Times*-ban, mely szerint Dr. Josef Mengele, Auschwitz hírhedt „halál angyala” 1962-ben Buenos Airesben kanadai beutazási engedélyt kért (Kanada ebben az évben oldotta fel a beutazási korlátozásokat).

Igazságügyi Minisztérium 1987 márciusában létrehozta az Emberiség Elleni és Háborús Bűncselekményeket Kivizsgáló Részleget.

A 20 beazonosított háborús bűnös ügyéből az újonnan alapított részleg vezetői a volt magyar csendőrszázados, Finta Imre ügyét találták a legígéretesebb bírósági tesztyünek.

A tesztyü: Regina kontra Finta büntetőper

Finta hátttere. Finta Imre csendőrszázados egy különleges csendőrnnyomozó egység parancsnoka volt, amikor 1944-ben az V. csendőrkerület székhelyére, Szegedre került. A zsidók 1944. júniusi gettósítása után Finta lett a szegedi gyűjtőtábor parancsnoka. A helyi téglagyárban kialakított táborban 8617 helyi és környékbeli zsidó volt, csak Szegedről több mint 4000 fő. Finta vezette azt a csendőri egységet is, amelynek feladata a zsidók elrejtett értékeinek kikutatása volt. A csendőrök ezért kihallgatták és kínozták a zsidókat. A Finta vezette csendőrök részt vettek a zsidók gyűjtőtáborba zárásában, deportálásukban, és a tábor 1944. június 25–28. közötti likvidálásában is.

Kanadát dokumentáltan először Simon Wiesenthal, a bécsi Zsidó Dokumentációs Központ vezetője értesítette Finta múltjáról 1974-ben egy levélben, melyet J. A. Beesleynek, Kanada ausztriai nagykövetének címzett. Sabina Citron, a kanadai Holokauszt Emlékszövetség (Canadian Holocaust Remembrance Association, CHRA) vezetője ugyancsak kapott egy Fintáról szóló dokumentumokat tartalmazó aktát. A CHRA ismert náci háborús bűnösök bíróság elé állítását kezdeményezi Kanadában. Az aktában többek között arról szóló dokumentumok is voltak, hogy nem sokkal a háborút követően Fintát távollétében egy magyarországi népbíróság népellenes bűnökért öt év börtönre ítélte. A bíróság megállapította, hogy Finta a „gettóórség parancsnokaként kegyetlenül bánt a gettóba zártakkal”. Kiemelték továbbá a zsidók vagyonának kisajátításában betöltött szerepét, és azt, hogy elnázte beosztottjainak brutalitását a zsidók összegyűjtése és deportálása során. A bíróság megállapításait számos szemtanú tanúvallomása és történelmi dokumentumok is alátámasztották. Citron a Finta elleni anyagot 1982 elején egy sajtókonferencián ismertette. Finta beszámolójára támaszkodva egy kanadai újságíró Citron megállapításait kritizáló írást jelentetett meg a *Toronto Sun* 1982. december 22-ei számában, melyet másnap egy

Hamis vád c. szerkesztőségi írás követett, melyben az állt, hogy „egy tisztességes embert bemocskoltak”.²³ Citron azonnal beperelte azt, akit a cikk felelősének tartott, valamint a szerkesztőséget rágalmozásért. Finta erre beperelte Citront becsületsértésért. Finta ugyancsak beperelte rágalmozásért a kanadai tévétársaságot (Canadian Television Network, CTV), mivel az egy, a holokausztról szóló dokumentumfilmet készített és sugárzott (1983. április 3-án), melyben Fintát náci háborús bűnök elkövetésével vádolták. Utóbbi per 1986. szeptember 2-án kezdődött, de hirtelen félbeszakadt, mivel Finta – feltehetően az ellene felsorolt megalapozott bizonyítékokat látván – „megromlott egészségi állapotára” hivatkozva visszavonta keresetét.

Finta nem volt sikeresebb a Citron elleni perében sem. A per tervezett kezdete, 1987. november 2-a előtt egy hónappal hosszú jelentésben ismertetem általában a magyar holokauszt eseményeit és ezen belül a szegedi gettóban történeteket, a Citron-ügy támogatására. Röviddel a Torontóban, az Ontario Állam Legfelsőbb Bíróságán zajló per kezdete után, a *Toronto Sun* és az összes alperes – kivéve Finta – peren kívüli egyezséget kötött Citronnal. Az újság beleegyezett abba, hogy 100.000 dollárt fizet Citronnak peres költségei fedezésére, valamint a lap következő számában visszavonja minden állítását és bocsánatot kér.²⁴ Finta a következő napon vonta vissza ellenkeresetét, és írásos bocsánatkérését közölte, melyben többek között kijelentette, hogy Citron hírnevének „semmilyen kárt” nem akart okozni. Jó néhány holokauszt-túlélő videó tanúvallomását megtekintve Finta szerepéről a szegedi zsidók kifosztásában és deportálásában, Holland bíró november 5-én határozatot hozott, melyben megállapította, hogy Finta kijelentése becsületsértő volt, ezért pedig 30.000 dollár

²³ A cikk szerzője Dick Chapman volt, címe pedig *I'm the Nazi Who Never Was*.

²⁴ A *Toronto Sun* 1987. november 3-án közölte bocsánatkérésben a következőt: „A *Sun* által idézett Finta úr és mások kijelentéseinek egy része megalapozatlan volt. A szerkesztőség azt is beismeri, hogy saját állításai mind megalapozatlanok voltak. A cikk megjelenését követően a *Sun* a kanadai Holokauszt Emlékszövetségtől (alapítói Sabina Citron és Helen Smolack) további információkhoz jutott, melyek alátámasztják azokat a vádakokat, mellyel Finta Imrét illették. A bizonyítékok között szerepelt például egy 1985-ös videó-tanúvallomás, melyben több szegedi holokauszt-túlélő szerepelt, valamint egy 1987 októberéből származó írásos jelentés Randolph Braham professzor, a magyarországi holokauszt világhírű kutatójának tollából.”

kártérítést és 2600 dollárnyi perköltséget köteles kifizetni Citronnak.²⁵

A Finta elleni büntetőügy. A kanadai Igazságügyi Minisztérium úgy döntött, hogy a becsületsértési perekben összegyűjtött bizonyítékok alapján büntetőjogi eljárást indít Finta ellen. Ray Z. Hnatyshyn kanadai főügyész 1988. augusztus 18-án hagyta jóvá a módosított Büntető Törvénykönyv alapján elkészített vádiratot Finta ellen. A Finta-ügyért felelős ügyészi csoportot Christopher A. Amerasinghe fő közvándló vezette. A Torontóban székelő Ontario Állam Legfelsőbb Bíróságára benyújtott nyolcpontos vádirat többek között azzal vádolta Fintát, hogy törvénytörő és erőszakos módon megfosztott szabadságától, fogvatartott és bebörtönzött 8.617 zsidót, hogy akarata ellenére kiszállítsa őket Magyarországról, valamint fenyegetésekkel és erőszak alkalmazásával ékszereket, pénzt és más értéktárgyakat tulajdonított el zsidóktól.

A tárgyalás első fázisa, amely több hétig tartott, jogi huzavonával telt többek között a Büntető Törvénykönyv módosított szakaszaival és a „joghatóság területi elvével” foglalkoztak. Ezeket Douglas H. Christie, a Brit Kolumbiában levő Victoriából való, holokauszttagadó ügyvéd vetette fel, aki Finta védőügyvédje volt a perben. Christie érveit Frank W. Callaghan bíró az ontarioi Legfelsőbb Bíróságon egyértelműen visszautasította. Az előzetes tárgyalások 1989. november 22-én véget értek, és elkezdődött maga a tárgyalás.

A Finta-per Ontario Állam Legfelsőbb Bíróságán zajlott Torontóban, az ügy bírója A. G. Campbell volt (2600/88. sz. ügy). A vád főleg 43 tanú, köztük 20 holokauszt-túlélő tanúvallomására támaszkodott; utóbbiak közül tíz vallomását videófelvételen kapta meg az esküdtszék. A vád többi tanúja rendőr volt, továbbá különböző szakértők, köztük történészek, jogászok és levéltárosok. A vád csapata leginkább arra koncentrált, hogy megismertessék az esküdtszékkel – és általában a nagyvilággal – a nácik és magyar segítők szerepét a magyar zsidók megsemmisítésében általában, illetve Finta és beosztottjai szerepét azok megsemmisítésében, akik a szegedi gettóba, majd téglagyárba voltak bezárva.

²⁵ A becsületsértési perről további részleteket l. Braham, Randolph L.: Canada and the Perpetrators of the Holocaust. *Holocaust and Genocide Studies*, Washington, 9 (Winter 1995) 3. 293–317.

Az ügyészség által beidézett szemtanúk mind a szegedi gettót és téglagyárat túlélő idős emberek voltak. Negyvenöt évvel a holokauszt után nem tudtak olyan vitathatatlan bizonyítékokkal szolgálni, melyet a büntetőperek megkövetelnek. Christie pedig a lehető legteljesebb mértékben kihasználta a vádnak ezt a gyengeségét. Azok a taktikák és érvek, melyeket a szemtanúk hitelességének és a szakértők megbízhatóságának és objektivitásának megkérdőjelezésére használt, a történelmi revizionisták által más perekben már használt tipikus módszerek voltak.

Én a magyarországi holokauszt szakértőjeként az ügyészség egyik fő tanúja voltam. A tárgyalásra való felkészülés során számos jelentést és tanulmányt készítettem az ügyészség számára, melyekben a holokausztot általában és különösen a holokauszt magyarországi fejezetét ismertettem. Tanúvallomásomat a tárgyalást vezető bíró súlyosan korlátozta. Nem tanúskodhattam például Fintának a szegedi zsidók tragédiájában betöltött szerepéről, és 1947–1948-as népbírósi peréről és elítéléséről sem. A bíró határozata és az esküdszéknek adott indoklása szerint, szakértői tanúvallomásom a következő témákra korlátozódhatott:

A két világháború közötti Magyarország földrajzi és politikai struktúrája; az 1944 márciusa után kialakult német-magyar kapcsolatok hatása a zsidókkal kapcsolatos magyar politikára; a német – a tanú által zsidótlánitónak nevezett – egység és a magyar zsidótlánítás működése; a magyar Belügyminisztérium és más állami szervek szerepe a zsidók összegyűjtésében és deportálásában; a gettósítás menete Magyarország különböző régióiban és városaiban; a zsidók összegyűjtésének, bevagonírozásának és deportálásának menete Magyarország nagyobb városaiban; valamint a szegedi zsidók összegyűjtése és deportálása, beleértve a helyi tisztviselők szerepét.

A keresztkérdések idején Christie, aki nyilvánvalóan olvasta néhány művem, hitelességemet és a magyarországi holokausztra vonatkozó szakértelmemet azzal az állítással próbálta semmissé tenni, hogy túlélőként és zsidóként per definitionem nem lehetek objektív. Arról igyekezett meggyőzni az esküdszéket, hogy a magyarországi zsidókat azért deportálták, mert „felforgató, az ellenséggel szimpatizáló potenciális szabotőrnek tartották” őket. A zsidókkal szemben hozott intézkedések semmiben sem különböztek azoktól, melyeket a kanadaiak és az amerikaiak hoztak japán nemzetiségű állampolgáraik ellen a háború idején. A zsidók

deportálása nem különbözött attól, ahogyan a japánokat az internáló táborokba szállították, vagy ahogyan a magyar katonákat visszaszállították a frontról. A bolsevik mozgalom, valamint a kommunista pártok és államok legfontosabb vezetői (és következésképpen a fasiszták vezette keresztény Európa ellenségei) zsidók voltak. Auschwitzban nem voltak gázkamrák, és a legfelsőbb náci vezetők, vagyis azok, akik az alperesnél magasabb rangúak voltak, és ezért nagyobb felelőséggel tartoznak a holokausztért, megszöktek a háborút követő igazságszolgáltatás elől.

A japán párhuzamra adott válaszként lehetőségem volt arra, hogy felvilágosítsam Christie-t arról az alapvető különbségről, amely a japánok sajnálatos internálása és a Végző Megoldás között volt. Hangsúlyoztam, hogy az internált japánok elszállítása kényelmesen folyt, míg a zsidókat egész Európában, koruktól és nemüktől függetlenül összegyűjtötték és meggyilkolták. Azt is hozzátettem: „A zsidók örültek volna, ha az amerikai vagy kanadai japánok helyében lehettek volna.”²⁶

Christie végül nem hívta ki Fintát tanúskodni. Amerasinghe nagy szakértelemmel foglalta össze a vád álláspontját. Feladata igen bonyolult volt: a bűnügyi perben azoknak az esküdteknek, akik gyakorlatilag semmit sem tudtak a Végző Megoldásról, nem tudta minden kétséget kizáróan bizonyítani azt a bűnt, amelyik 46 évvel azelőtt tragikus események során történt. Christie ezzel szemben teljesen ki tudta használni a helyzetet, és ügyesen keverte az én keresztellenőrzésem során kifejtett történelmi revizionista nézeteit a vádlott háborús attitűdjének bemutatásával és a vád tanúinak állítólagos Finta-ellenes motivációival. Meggyőzte az esküdtszékét, hogy az alperes, mint bármely más „ésszerű ember abban az időben és helyen nem látott semmi alternatívát felesége és családja, országa és ideológiai meggyőződése biztonságának garantálására azzal szemben, amit akkor, helyesen vagy nem, kommunista/zsidó fenyegetésnek érzett”.

Az esküdtszék hamar meghozta döntését. 1990. május 25-én, egy nappal azután, hogy Campbell bíró összefoglalta az ügyet, felmentették Fintát minden vádpont alól azzal, hogy „nem bűnös egyetlen vádpontban sem”.

²⁶ Braham, 1995.

A vád megfellebbezte az ítéletet, a felmentés hatályon kívül helyezését és új tárgyalás kiírását kérve. A 36 pontos fellebbezés számos kifogást tartalmazott, amiket Amerasinghe Campbell bírónak az esküdtszéknek adott összefoglalójával kapcsolatban vetett fel. A fellebbezésben többek között ez állt:

A tanult tárgyalásvezető bíró tévesen alkalmazta a jogot, amikor megengedte, hogy a védelem a vádlott szempontjából kedvező vallomást kapjon Braham professzortól a téglagyár parancsnokának személyazonosságára vonatkozóan, miközben a vád képviselőjétől elvette azt a jogot, hogy ugyanaz a tanú tisztázhassa a tanúvallomása során mondottakat, mely viszont a vádra nézve lett volna kedvező, és a szemtanúk vallomásait is megerősítette volna.

Ontario öttagú Fellebbviteli Bírósága 1991. január 21–25. között tárgyalta a fellebbezést (574/90. sz. ügy). 1992. április 29-én kelt határozatában 3:2 arányban elutasította a vádhatóság fellebbezését. A bíróság többek között arra a következtetésre jutott, hogy „a tárgyalást vezető bíró megfelelő utasításokat adott az esküdteknek Braham bizonyítékainak használatáról, beleértve, hogy az általa mondottak hallomáson alapulnak”.

A főügyész jóváhagyásával Amerasinghe 1993. január 25-én a kanadai Legfelsőbb Bíróság elé terjesztette az ügyet. A fellebbezés a Fellebbviteli Bíróságon a határozattal szembehelyezkedő bírák véleményét tartalmazta. A Legfelsőbb Bíróság 1993. június 2–3. között tárgyalta az ügyet (23023/23097 sz. ügy). 1994. március 24-én hozott határozatában 4–3-as szavazattal elutasította a vád fellebbezését. A 111 oldalas többségi indoklást író Peter Cory bíró szerint a bíróság alapvetően a Büntető Törvénykönyvnek a háborús bűncselekményekről és az emberiség elleni bűncselekményekről szóló szakaszának értelmezésével foglalkozott. Cory, követve az eredetileg Christie által használt gondolatmenetet, azzal érvelt, hogy az a kép, amely az esküdtekben az 1944-es magyarországi viszonyokról kialakult, alátámasztotta azt, hogy úgy gondolják, Fintának joga volt úgy védekeznie, ahogy tette (az általa gondolt valóságnak megfelelően). Ez a valóság (“air of reality”) Cory bíró szerint többek között abban nyilvánult meg, hogy „a zsidók a szövetségesekkel szimpatizáltak, és a magyar sajtóban általánosan elterjedt vélekedés szerint a zsidók felforgatók voltak, és a magyar háborús erőfeszítések ellen cselekedtek”. Végül a következő, meglepő végkövetkeztetésre jutott:

A háborús helyzet, azaz az ország német megszállása, a rendőri erők államilag jóváhagyott magatartása a rendkívüli helyzetben, valamint az a tény, hogy a szovjet hadsereg Szegedtől már csupán 100 km-re állomásozott, úgy vélem „valóságizívé” teszi a feljebbvalóknak való engedelmeskedéssel való védekezést. Az újságokban közzétett hírek a deportálás általános helyesléséről, valamint a zsidók vagyoni kifosztásának nyilvános módja alátámasztja a félreértéssel való védekezést, azt tehát, hogy a vád alá eső cselekményekről a vádlott azt gondolta, hogy azok törvényes parancsokon alapultak.²⁷

A Legfelsőbb Bíróság határozata és érvelése kiábrándítóan hatott az ügyészségre. Még inkább elkeserítette azonban a zsidó közösséget és leginkább a holokauszt túlélőit. A döntést sok újság, vezető politikusok és zsidó szervezetek is kritizálták. 1994. április 25-én a kanadai Bne Brit Emberjogi Ligája (League for Human Rights of B'nai B'rith Canada) és a kanadai Holokauszt Emlékszövetség (CHRA) közös beadványban kérte a Legfelsőbb Bíróságot, hogy világosabban fejtse ki érvrendszerét, amely Finta felmentéséhez vezetett. A zsidó szervezetek kérvényét Amerasinghe is támogatta, aki az igazságügyminiszter, Allan Rock nevében egy 12 oldalas memorandumban kérte a Legfelsőbb Bíróságot 1994. május 10-én, hogy tisztázza ellentmondásos ítéletét. A Legfelsőbb Bíróság válasza gyors és nyers volt. Ugyanolyan 4:3-as arányban, mint ahogyan ellentmondásos ítéletét hozta meg március 24-én, a Bíróság minden további magyarázat nélkül elutasította a per újrafelvételét. Az összes többi próbálkozás sikertelen maradt, legyen az zsidó vagy nem zsidó szervezeteké. Bár az Igazságügyi Minisztérium támogatta az ügyet, belátta, hogy a Legfelső Bíróság döntése nyomán valójában lehetetlen a háborús és emberiség elleni bűnök bírósági tárgyalása. Az az elhatározás született, hogy érdemesebb az amerikai megoldást követni a még függő ügyekben, tehát állampolgárságuktól kell megfosztani és ki kell utasítani az országból azokat, akik a Kanadába való belépésükkor hazudtak, vagy elhallgattak valamit háborús tevékenységükkel kapcsolatban. A Finta elleni per a kanadai jogszolgáltatás történetében az egyetlen holokauszthoz kapcsolódó büntetőper. Egy olyan per, amely annak az elkövetőnek a szabadon

²⁷ Braham, 1995.

bocsátásával végződött, aki aktív részese volt a holokauszt magyarországi fejezetének.

Fordította Frojimovics Kinga

Felhasznált irodalom

Braham, Randolph L.: *Genocide and Retribution: The Holocaust in Hungarian-Ruled Northern Transylvania*. Boston: Kluwer/Nijhoff Publishing, 1983. 79–101.

Braham, Randolph L.: Boring From Within: The Case of László Pásztor. *Midstream*, New York, 35 (June/July 1989) 5. 25–28.

Braham, Randolph L.: *The Politics of Genocide: The Holocaust in Hungary*. Boulder, CO: Social Science Monographs, 1994. 2. k.

Braham, Randolph L.: Canada and the Perpetrators of the Holocaust. *Holocaust and Genocide Studies*, Washington, 9 (Winter 1995) 3. 293–317.

Braham, Randolph L. (ed.): *The Bibliography of the Holocaust in Hungary*. Boulder, CO: Social Science Monographs, 2011. 728–799.

Cohler, Larry: Bush Campaign Committee Contains Figures Linked to Anti-Semitism and Fascist Backgrounds. *Washington Jewish Week*, September 8, 1988.

Gapay, Les: Blood Ties. Seeking My Family's Roots, I Discovered a Fascist Nightmare. *The Washington Post*, January 12, 1992.

German Policy of Extermination of the Jewish Race. *The Department of State Bulletin*, Washington, DC, December 19, 1942.

Ryan, Allan A. Jr.: *Quiet Neighbors: Prosecuting Nazi War Criminals in America*. New York: Harcourt, Brace, Jovanovich, 1984. 398.